

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ОСНОВ АВТОРИТЕТУ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
(НА ПРИКЛАДІ ФУТБОЛУ)»**

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M21vo
спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)

Абзалов Костянтин Юрійович

Керівник: **Алексєєв О. О.,**

кандидат педагогічних наук, старший
викладач

Рецензент: **Боднар А. О.,**

кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЛІТЕРАТУРНИЙ ОГЛЯД СТАНУ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ АВТОРИТЕТУ ТРЕНЕРА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	6
1.1. Сутність феномену авторитету як соціального, педагогічного явища... 6	
1.2. Компоненти та критерії професійної діяльності педагога	11
1.3. Складові авторитету тренера.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
2.1. Методи дослідження	27
2.2. Організація дослідження.....	29
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ОСНОВ АВТОРИТЕТУ ТРЕНЕРА.....	30
3.1. Авторитет тренера в уявленнях спортсменів і тренерів.....	30
3.2. Дослідження рівня сформованості основ авторитету в майбутніх тренерів.....	39
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми. Спорт в сучасному суспільстві має важливе значення як фізична і духовна культура, спрямована на розвиток особистості. Тренер відіграє важливу роль у формуванні спортсменів, особливо в дитячо-юнацькому спорті, де розвиваються фізичні і моральні властивості. Авторитет тренера впливає на фізичний і духовний розвиток молодих спортсменів. У педагогічній діяльності важливі професійна компетентність, особистісні якості тренера та індивідуально-типологічні особливості учнів. Формування авторитету тренера відбувається під час професійної підготовки, коли студенти ознайомлюються з професією та засвоюють необхідні знання і навички.

Особистість тренера, його якості, педагогічна майстерність, культура поведінки і спілкування мають великий вплив на формування особистості спортсмена. Це особливо важливо в дитячо-юнацькому спорті, де розвиваються не лише фізичні здібності, але й моральні, етичні, естетичні та культурні властивості.

Авторитет тренера є важливим фактором, що впливає на фізичний і духовний розвиток молодих спортсменів. Він представляє собою соціальний феномен зі складною структурою, який визначає систему взаємин з тренером і впливає на ефективність його професійної роботи.

Автори, такі як М. Й. Варій, В. Л. Ортинський, Т. В. Петровська та інші, внесли значний внесок у визначення структурних компонентів, рівнів розвитку і принципів побудови авторитетних відносин в педагогічній діяльності, зокрема в навчально-тренувальному процесі. Вони вказують, що авторитетні відносини базуються на професійній компетентності, особистісних якостях вчителя або тренера, їх ціннісних орієнтаціях, а також на індивідуально-типологічних особливостях учнів або спортсменів [2, с. 76-78; 36, с. 54-56].

Професійна підготовка тренера є найбільш сприятливим періодом для формування основ авторитету тренера. Під час професійної підготовки студенти отримують знання, вміння та навички, ознайомлюються зі своєю професією і формують уявлення про неї. Цей процес допомагає створити портрет спеціаліста, до якого вони прагнутимуть в своїй професійній діяльності [16].

Розвиток основ авторитету у студентів є важливим для успішного початку їх професійної діяльності і досягнення високих результатів у фізичному вдосконаленні, навчанні і вихованні юних спортсменів. Це досяжно шляхом розвитку трьох складових сторін авторитету: професійної, особистісної і соціальної. Однак, аналіз практики професійної освіти в галузі фізичної культури і спорту показує, що методологічні основи формування авторитету тренера є недостатньо розробленими. Це призводить до протиріч між потребою суспільства у тренерах з сформованим авторитетом і недостатньою теоретичною та практичною розробленістю даної проблеми, а також між необхідністю цілеспрямованого формування компонентів авторитету у майбутніх тренерів і існуючою практикою підготовки тренерів. Ці протиріччя визначають проблему, яку ми досліджуємо.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки спеціаліста з фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження – стан сформованості авторитету тренера юних спортсменів у процесі професійної підготовки.

Мета дослідження – є визначення рівня розвитку основ авторитету тренера під час професійної підготовки.

Завдання дослідження:

1. Виявити уявлення тренерів і майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту про ідеальний імідж тренера.

2. Виявити особливості й зміст авторитету тренера й обґрунтувати критерії й умови сформованості його компонентів.

3. Виявити психолого-педагогічні принципи побудови авторитету тренера.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано такі методи: загально-наукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення даних науково-методичної літератури, емпіричних даних наукового дослідження та матеріалів експериментальних досліджень сучасних учених; емпіричні (опитування, бесіди); педагогічні: педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, тестування рухових здібностей; математико-статистичні методи.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження полягає в тому, що визначений зміст та виявлені сукупності психолого-педагогічних умов і принципів формування основ авторитету тренера дозволить формувати в майбутніх тренерів-викладачів професійний, особистісний і соціальний компоненти на більш високому рівні.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 04-05 квітня 2023 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 63 сторінках, з яких 50 основного тексту. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку 70 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Авторитет тренера є ключовим фактором успішної спортивної діяльності молодих спортсменів. Він визначає вплив тренера на учнів, його право приймати рішення, оцінювати і надавати поради. Сформування та розвиток авторитету тренера залежить від активної діяльності, яка відображає соціальну значущість та цінність особистісних якостей тренера, які є важливими як члену соціальної спільноти і суб'єкту фізкультурно-спортивної діяльності.

2. При порівнянні уявлень тренерів і майбутніх спеціалістів фізичної культури і спорту про ідеальний імідж тренера виявлені наступні відмінності:

- тренери та майбутні спеціалісти фізичної культури і спорту розуміють значення авторитету як фактора, що сприяє успішному виконанню професійних обов'язків тренера, але мають недостатні знання у цих питаннях.

- існує розбіжність між необхідністю врахування особливостей соціально-очікуваного іміджу тренера у процесі навчання та тренування і низьким рівнем знань тренерів і майбутніх спеціалістів у цій області;

- є розбіжність між потрібним рівнем сформованості основних складових авторитету тренера і фактичним рівнем їх розвитку у майбутніх спеціалістів фізичної культури і спорту.

3. Структура авторитету тренера являє собою сукупність таких компонентів:

- професійний (тренер-педагог) – ґрунтується на професійній компетентності тренера і розуміється як головний когнітивний компонент, підсистема професійної діяльності, система знань, що постійно розширюється й дозволяє виконувати професійну діяльність із високою продуктивністю. Вона складається із єдності професіоналізму діяльності (якісна характеристика суб'єкту праці, яка відображає високу професійну кваліфікацію і компетентність, різнобічність ефективних професійних

навичок і вмінь, що дозволяє здійснювати діяльність з високою й стабільною продуктивністю) і професіоналізму особистості (якісна характеристика суб'єкта праці, яка відображає високий рівень розвитку професійно важливих й особистісно-ділових якостей, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток спеціаліста);

- особистісний (тренер-особистість) – який базується на ціннісних орієнтирах тренера, його загальній і професійній культурі, а також на сукупності професійно-значимих особистісних якостей.

Ціннісні орієнтири тренера являють собою стержньову освіту, яка визначає цілісність й активну позицію особистості і характеризує значення, якого людина надає тим чи іншим явищам оточуючого світу.

Культура тренера – це основа його професійної діяльності, яка дозволяє передавати юним спортсменам загальнолюдські цінності, знання і досвід, як у сфері суспільної життєдіяльності, так і у фізкультурно-спортивної діяльності. Її складовою є загальна і професійна культура тренера, його стиль діяльності, поведінки і спілкування.

Професійно значимі особистісні якості тренера складають сутність особистості тренера і визначають процес формування його авторитету в професійній діяльності;

- соціальний (тренер – вид діяльності) , який формується під впливом суб'єктивних і об'єктивних чинників, що впливають на побутову авторитету тренера в навчально-тренувальному процесі. Відображає соціальний статус тренера, його рольові позиції, імідж.

4. Авторитет тренера складається з трьох компонентів: когнітивного, мотиваційно-ціннісного і діяльнісного.

Когнітивний компонент передбачає розвиток науково-практичних знань студентів у сфері побудови авторитетних відносин у навчально-тренувальному процесі і поза його межами. Важливим є розуміння тренером значення особистісного авторитету для успішної реалізації процесів навчання, виховання і соціалізації юних спортсменів, а також оволодіння основами авторитету.

Мотиваційно-ціннісний компонент допомагає студентам усвідомити значущість цілеспрямованого розвитку всіх компонентів авторитету, постійного удосконалення своїх позитивних особистісних і професійних якостей.

Діяльнісний компонент дозволяє студентам володіти практичними навичками і вміннями планувати, будувати і аналізувати міжособистісні відносини в навчально-тренувальному процесі, формувати авторитет, вирішувати конфліктні ситуації, розвивати культуру мови, спілкування і поведінки, підвищувати свій професійний імідж на основі активної життєвої позиції.

5. Ефективність формування компонентів авторитету тренера у майбутніх спеціалістів залежить від ряду психолого-педагогічних умов. Ці умови включають:

- урахування індивідуальних особистісних особливостей студентів, тобто врахування їхніх унікальних рис і потреб у процесі формування авторитету;

- застосування диференційованого підходу до формування авторитету студентів, орієнтованого на їхні індивідуальні потреби і можливості;

- організація навчального процесу з урахуванням проблемності, що дозволяє студентам активно досліджувати та розв'язувати практичні завдання, пов'язані з побудовою міжособистісних взаємовідносин у навчально-тренувальному процесі;

- спрямованість процесу професійної підготовки тренера на формування його авторитету, розвиток необхідних знань, умінь і навичок для успішного побудови відносин зі спортсменами;

- розвиток загальної і професійної культури тренера, що включає в себе розширення його професійних знань, вдосконалення комунікативних вмінь, а також усвідомлення його ролі і впливу на спортивне середовище.

Загальною метою цих умов є забезпечення ефективного формування компонентів авторитету тренера у майбутніх спеціалістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базелюк В. Г., Артюшенко А. С. Авторитет керівника школи та його вплив на педагогічний колектив. *Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки*. 2020. Вип. 14. С. 29-43.
2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 548 с.
3. Варій М. Й., Терлецька Ю. М. Психологія : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 292 с.
4. Вихрущ В. О. та ін. Методологія та методика наукового дослідження : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 328 с.
5. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
6. Гладир О. Є., Медведєва Л. М. Авторитет тренера – ведучий фактор ефективності спортивної діяльності юних спортсменів. *Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України. General Aspects of Innovation Development of Education in the Context of International Cooperation of Ukraine* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2020 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2020. С. 44-48.
7. Дерєка Т. Г. Неперервна професійна підготовка фахівців фізичного виховання: акмеологічні засади : монографія / Т. Г. Дерєка; за ред. С. О. Сисоєвої. Київ : Видавництво ВП «Едельвейс», 2016. 528 с.
8. Джур О. Ю., Соколова О. В., Тищенко В. О., Новицька С. О., Баканова О. Ф. Інноваційний підхід до методики вдосконалення фізичної підготовленості футболістів. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2021. № 1. С. 133-139.
9. Дольнікова Л. В., Муқан Н. В. Професійна педагогіка : навч. посіб. / за ред. Н. Муқан. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 324 с.

10. Зайченко І., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Київ : Ліра К, 2018. 484 с.
11. Каплінський В. В. Професійне становлення майбутнього вчителя в процесі загально-педагогічної підготовки: теорія і практика : монографія. Вінниця : ТОВ «Твори». 2018. 492 с.
12. Каплінський В. В., Асаулюк І. О. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури: навч. посіб. Київ : КНТ, 2021. 292 с.
13. Козловський Ю. М. Методологія педагогічного дослідження : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 196 с.
14. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
15. Коломієць А. А., Коцюбівська К. І., Оларь А. В. Авторитет викладача – одна з педагогічних умов формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Психолого-педагогічні науки.* 2013. № 2. С. 82-85.
16. Коломієць А. Феномен якості освіти : доба бароко. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика.* 2019. Вип. 2. С. 72-77.
17. Коломієць А., Гончаренко О, Ганчева В., Гудим С., Гудим М. Організаційно-методичні умови проведення самостійних занять фізичними вправами зі студентами-першокурсниками. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2020. № 2. С. 89-98.
18. Корягін В. М. Рухливі ігри в системі фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти : навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 272 с.
19. Корягін В. М., Блавт О. З. Інноваційні технології тестового контролю у фізичному вихованні і спорті : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 236 с.
20. Корягін В. М., Блавт О. З., Стадник В. В., Цьовх Л. П. Організація і методика позаакадемічних занять фізичним вихованням студентів закладів

вищої освіти. навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 272 с.

21. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту) : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: КНТ. 2018. 616 с.

22. Костюкевич В. М., Гудима С. А., Перепелиця О. А., Поліщук В. М. Теорія і методика викладання футболу : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 312 с.

23. Костюкевич В. М., Гудима С. А., Перепелиця О. А., Поліщук В. М. Теорія і методика викладання футболу : навч.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2017. 297 с.

24. Криштанович С. Формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів : наукові підходи. *Теоретико-методологічні основи розвитку професійної освіти і навчання*. 2017. С. 44-48.

25. Куніца О. П., Батечко Д. П. Дослідження типів темпераменту на прикладі студентів-футболістів для формування складу команд. *Габітус*. 2021. Вип. 25. С. 154-157.

26. Лянной М. О., Карпенко Ю. М., Кукса Н. В. Методологічні основи розвитку професійної компетентності фахівців фізичної культури і спорту. *Фізичне виховання та спорт*. 2021. №3. С. 89-97.

27. Мазурчук О., Герасимюк П., Гаврилюк А. Ефективність діяльності тренера жіночої команди з міні-футболу. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2018. № 3. С. 131-136.

28. Матійків І. М. Тренерська майстерність: теорія і практика. Практикум для тренерів : метод. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2021. 224 с.

29. Мачинська Н. Авторитет викладача – необхідна умова його ефективної взаємодії зі студентами. *Педагогічний дискурс*. 2015. Вип. 18. С. 142-146.

30. Мачинська Н. Лідерство в освіті як провідний напрям освітньої політики. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 3-4. С. 117-128.

31. Мачинська Н. Розвиток лідерських якостей у студентів у процесі професійної підготовки. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 3-4. С. 32-38.
32. Мачинська Н., Бойко Г. Розвиток професійної майстерності викладача вищої школи упродовж життя. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 1. С. 89-96.
33. Новаченко Т. В. Авторитет як архетипне єднання духу індивідуалізму та ідей солідаризму в феномені сучасного керівництва. *Публічне урядування*. 2016. № 2. С. 166-177.
34. Новікова Ж. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. 148 с.
35. Партико Н. В. Основи конфліктології : навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 156 с.
36. Петровська Т. В. Майстерність спортивного педагога : навч. посіб. Київ : «Олімпійська література», 2015. 184 с.
37. Петровська Т., Малиновський А. Соціально-психологічні складові іміджу спортивного тренера як суб'єкта спортивної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2016. Вип. 4 (74). С. 74-77.
38. Петровська Т., Малиновський А. Структура функціонального іміджу успішного тренера з футболу. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 22. С. 132-139.
39. Петровська Т., Малиновський А. Творчість та індивідуальний стиль як детермінанти професійного становлення спортивного тренера. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2016. Вип. 6 (76). С. 88-91.
40. Приймак С. Г. Професійна діяльність учителя фізичної культури. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2020. Вип. 2 (43). С. 131-140.
41. Прозар М. В., Стрельбіцька К. І. Формування загальних, спеціальних (предметних, фахових) компетентностей у процесі практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр» спеціальності 017 Фізична культура і

спорт. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти*: зб. наук. праць / [редкол.: І. І. Стасюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 11. С. 49-54.

42. Ребрина А. А. Особливості професійно-педагогічної діяльності тренера-викладача з виду спорту та його професійно-важливі якості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 9 (140). С. 86-89.

43. Рибалко Л. М., Оніщук Л. М. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу. *Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції*: монографія / за заг. ред. проф. Н. П. Волкової. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 276-287.

44. Сергієнко В. М. Фізкультурно-спортивна діяльність тренера з виду спорту : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2022. 184 с.

45. Сергієнко Л. П. Теорія та методика дитячого і юнацького спорту : підручник. Київ : Кондор-Видавництво. 2016. 542 с.

46. Сиваш І. С., Лахман Ю. І. Характеристика професійної діяльності тренера з художньої гімнастики. *Молодь та олімпійський рух* : зб. 63 тез доповідей XII Міжнародної конференції молодих вчених. Київ. 2019. С. 75-77.

47. Сікорський П. І. Нова педагогіка : підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 540 с.

48. Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Психологія груп : навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 164 с.

49. Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Теоретичні напрями соціальної психології : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 104 с.

50. Соболев Х. С. та ін. Методологія і принципи наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 92 с.

51. Соколова О. В., Сердюк Д. Г. Удосконалення навчально-тренувального процесу футболістів у підготовчому періоді. *Фізичне виховання та спорт*. 2020. № 2. С. 159-165.

52. Сотник Ж. Г., Романова В. І. Педагогічна майстерність тренера-викладача. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі* : тези доп. II міжнародної наук.-практ. інтернет конфер. Дніпро, 2021. Т. 2. С. 294-296.

53. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567.

54. Тименко В. Формування професійної готовності до педагогічної взаємодії з обдарованими футболістами в майбутніх спортивних менеджерів і тренерів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2021. Вип. 3. С. 190-198.

55. Фролова О. О. Лисецька О. Я. Організація практичної підготовки студентів спеціальності «Фізична культура і спорт»: реалії та потенціал міста Маріуполь (Донецька область). *Теорія і методика професійної освіти*. 2021. Вип. 33. Т. 1. С. 132-135.

56. Хомяк Г. Психологічна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації командної взаємодії юних спортсменів (на прикладі футболу та хокею). *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 4. С. 54-63.

57. Черненко С., Олійник О., Сорокін Ю., Коваль О. Характеристика освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2020. Вип. 36. С. 84-94.

58. Шапаренко Е. В. Педагогічні умови формування професійно-рухової компетентності у майбутніх тренерів в закладах вищої освіти. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини* : м-ли

VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (21-22 квітня 2022) / голов. ред. С. В. Синиця. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 339-343.

59. Швай Р. І. Педагогіка творчості : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 200 с.

60. Шинкарьов С. І. Теоретичні аспекти фахової підготовки майбутніх тренерів з легкої атлетики. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки*. 2020. №1 (332). С. 279-291.

61. Юткало С. Ю. Відображення авторитету вчителя в суспільному житті громадян радянського союзу другої половини ХХ століття. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2016. Вип. 46. С. 131-139.

62. Юткало С. Ю. Передумови становлення поняття "авторитет учителя". *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 30. С. 401-405.

63. Юткало С. Ю. Погляди вчених ХІХ–ХХ століття на проблему авторитету вчителя. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 32. С. 115-119.

64. Юткало С. Ю. Проблема авторитету вчителя у вітчизняній педагогічній думці другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Харків, 2015. 20 с.

65. Юткало С. Ю. Соціокультурні фактори формування авторитету вчителя у другій половині ХХ століття. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2014. Вип. 42. С. 183-189.

66. Юшко О. Борейко Н., Азаренкова Л. Технологія формування педагогічної майстерності у майбутніх тренерів. *Витоки педагогічної майстерності*. 2018. Вип. 22. С. 218-223.

67. Якса Н. В. Основи педагогічних знань : навч. посіб. Київ : Знання. 2017. 358 с.

68. Яницька О. Ю. Іванюта О. В. Авторитет викладача та ефективність спілкування. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2013. № 7-8. С. 77-85.

69. Яремко Г. В. Професійний розвиток учителів: досвід Австралії : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 140 с.

70. Baranova O., Medvedeva L. Professional structure competencies of future engineers. *Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві* : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 341-345.